

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

future teachers as one of the conditions for the success of education reform]. *Public education*. Issue 2. pp. 4–10. [in Ukrainian].

5. Honcharenko, S.U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv, p. 376 [in Ukrainian].

6. Kostyukevych, V.M (2005). *Teoriya i metodyka vykladannya sportyvnykh ihor: kurs lektsiy: navch. posib.* [Theory and methods of teaching sports games: a course of lectures: teaching. manual]. Vinnytsya, p. 150 [in Ukrainian].

7. Kuznetsova, O.T. (2018). *Ozdorovchi tekhnolohii u fizychnomu vykhovanni studentiv : teoriia, metodyka, praktyka* [Health technologies in physical education of students: theory, methodology, practice]. *Monograph*. Rivne, 416 p. [in Ukrainian].

8. Myronchuk, N.M. (2014). *Humanizatsiia navchannia i vykhovannia yak stratchichniy napriamok diialnosti vyshchoi shkoly* [Humanization of education and upbringing

as a strategic direction of higher education]. *New learning technologies: coll. of science works*. Vinnytsia–Kyiv. Issue 83. p. 178–182. [in Ukrainian].

9. Postanova KМУ vid 7 hrudnia 2005 r. № 1153 “Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy “Informatsiini ta komunikatsiini tekhnolohii v osviti i nautsi” na 2006–2010 roky” [Resolution of the CMU dated December 7, 2005. No. 1153 “On approval of the State Program “Information and Communication Technologies in Education and Science” for 2006–2010”]. [in Ukrainian].

10. Sikorskyi, P.I. (1996). *Priorytet zahalnoiudskykh tsinnosti v osviti. Humanizatsiia ta humanitaryzatsiia profesiinoi osviti* [The priority of universal values in education. Humanization and humanitarianization of professional education]. (Eds.). I.A. Zyazyun, V.O. Zaichuk, V.M. Donii, and others. Kyiv, pp. 25–28. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.03.2024

УДК 378.091.12.011.3-051

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.304434>

Тетяна Надім’янова, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

У статті розглянуто проблему реалізації компетентнісного підходу до професійної діяльності майбутніх педагогів. Конкретизовано, що такий підхід набуває особливого спрямування, оскільки не лише органічно влітається в освітню сферу, але й спрямований на розв’язання проблеми забезпечення якості підготовки компетентних спеціалістів, що навчаються в кризових умовах, викликаних воєнним станом. Подано різні підходи науковців до поняття “компетентність”, “компетентнісний підхід”. Визначено низку компетентностей, які повинен набути майбутній педагог, навчаючись у закладі вищої освіти. Виокремлено форми й методи навчання, метою яких є набуття певних компетентностей та їх реалізація у практичній діяльності.

Ключові слова: компетентність; компетентнісний підхід; професійна діяльність; професійно-педагогічна діяльність; майбутній педагог; кризові умови.

Лім. 10.

Tetiana Nadimyanova, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
General Pedagogy and Preschool Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

FORMATION OF A COMPETENCE APPROACH TO THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF FUTURE TEACHERS IN THE CRISIS-RIDDEN CONDITIONS

The article examines the problem of implementation of the competence approach to the professional activity of future teachers. It is specified that this approach acquires a special direction, as it is aimed at solving the problem of ensuring the quality of training of competent specialists studying in crisis-ridden conditions caused by martial law. Different scientists’ approaches to the concepts of “competence”, “competence approach” are presented. They are considered as the categories that provide an opportunity not only to acquire knowledge, accumulate skills and abilities and implement them in practical activities, but also to build alternative criteria for the quality of professional education received by future teachers in a higher educational establishment. It is determined a number of competencies that the future teacher must acquire for the implementation in professional activity. Scientists distinguish such main competencies as psychological, pedagogical partnership, language and communicative, emotional and ethical, information and digital, inclusive, health-preserving, and others. It is elucidated that the set of acquired competencies will allow the future teacher to develop the

appropriate level of scientific knowledge; the ability to realize promising directions of the development of modern pedagogical science; to interact successfully with all the participants of the educational process. Forms and methods of teaching are distinguished. Their purpose is the acquirement of certain competencies and their implementation by future teachers in practical activity.

The conclusion tells that the formation of professional competence is based on epistemological knowledge, axiological values, practical abilities and skills. A competent approach in the educational process allows not only accumulating knowledge in those subjects that are the basic educational components in HEE. It also allows stimulating their creative use. As a result, a student can be mobile in the educational environment not only in Ukraine but also beyond its borders; a student can become a demand and competitive one in the labour-market.

Keywords: *competence; competence approach; professional activity; professional and pedagogical activity; future teacher; crisis-ridden conditions.*

Постановка проблеми. Однією з пріоритетних проблем, що постає перед закладами вищої освіти України у зв'язку з переходом на стандарти третього тисячоліття, є розробка вітчизняної концепції компетентнісного навчання, змісту, типологій і рівнів самих компетенцій у системі вищої професійної освіти. Переорієнтація змісту освіти на основі ключових компетенцій відповідає традиційним цінностям освітньої системи України. Особливо сьогодні, коли йдеться про підготовку майбутніх педагогів, які навчаються в кризових умовах. Сучасне суспільство завжди потребувало й потребує нині соціально-зрілих, ініціативних молодих людей, орієнтованих на позитивну самореалізацію в усіх сферах життєдіяльності людини, здатної не просто адаптуватись до навколишнього середовища, а перетворити його на краще. В умовах сьогодення цей процес видається складним і неоднозначним. Адже в країні, яка потерпає від воєнної агресії з боку росії, процеси, що відбуваються, мають новий зміст, переосмислюються по-новому. Серйозні вимоги висувуються й до професійної освіти щодо забезпечення якості підготовки майбутнього педагога і зміцнення його соціальної ролі. Здатність людей жити у полікультурному і швидкозмінному світі залежить від якісної освіти, яка значною мірою визначається професіональною компетенцією вчителя і якістю його педагогічної діяльності. Мабуть пік активної непопулярності у суспільстві професії педагога залишився у минулому. Усвідомлення того, що саме вчитель належить до числа найважливіших професій, спонукає до створення таких умов, які дозволять розвивати педагогічну діяльність на основі професійних і особистісно-значущих якостей, що забезпечуватимуть у подальшому ефективність педагогічної діяльності.

Педагогічну діяльність можна визначити як особливий вид соціальної діяльності, спрямовану на створення умов особистісного зростання молодого покоління, накопичення ним кращих здобутків у галузі освіти, культури, мистецтва тощо.

Педагогічна наука насичена різноманітними підходами, що лежать в основі підготовки сучасного фахівця: традиційно-знанневим, системним,

діяльнісним, комплексним, особистісно-орієнтованим, особистісно-діяльнісним та ін. Їх суть розкрито з позиції філософії, психології, педагогіки. Останніми роками у науковому обігу з'явилися й нові підходи – контекстний, інформаційний, ситуаційний, компетентнісний. Щодо останнього, то у педагогіці цей термін почав використовуватись на початку 80-х рр. минулого століття. Однак у педагогічній практиці неможливо було й уявити, що у XXI ст. країна в центрі Європи, миролюбна, процвітаюча, з високим рівнем якості освіти, потерпає від воєнної агресії східного сусіда, яким є росія. Але випробування, що лягли на долю українців, ще більше змусили їх згуртуватись і продовжити захищати свою країну, навчати дітей, виховувати нове покоління з новим світобаченням. Орієнтуючись на інтелектуальну складову освітніх процесів, заклади освіти готують не просто фахівця. Сьогодні національна система вищої освіти усе більше спирається на особистісно-орієнтовану, генезисну модель, що формує компетентності, а не просто передачу знань і формування відповідного набору навичок. З-поміж інтелектуальних особливостей за основу беруться й особистісні чесноти, якими має бути наділений майбутній педагог – громадянські, моральні, патріотичні почуття, що становлять основу життєдіяльності кожного українця.

На державному рівні праця педагога сьогодні оцінюється неоднозначно. Незважаючи на те, що останніми роками у системі освіти України відбуваються позитивні зміни і приймаються рішення щодо поліпшення фінансування, наближення до європейських стандартів, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій, вдосконалення змісту освіти щодо загальної підготовки учня, надання якісних послуг у закладах вищої освіти тощо, соціальна підтримка залишається доволі низькою. Складність вимог зростає, адже сучасний вчитель, вихователь, педагог має справу з новим поколінням дітей, особливо сьогодні, коли на території України точаться бойові дії. Тому підготовка майбутніх педагогів повинна увібрати в себе увесь спектр найважливіших людинознавчих студій, які дозволять по-новому розкрити сутність розвитку педагогічної професії та основних категорій професійної

педагогічної діяльності, і на цій основі виробляти сучасне уявлення щодо педагогічної професії загалом. До ключових понять відносимо: педагогічну професію, педагогічну діяльність, професійне самовираження, професійну педагогічну освіту, професійну компетентність педагога, власне компетентнісний підхід до процесу навчання.

Аналіз досліджень. Формування компетентнісного підходу на етапі професійного розвитку у процесі навчання у закладах вищої освіти є предметом уваги дослідників різних галузей – філософії, психології, педагогіки. Питання якісної освіти майбутніх педагогів обґрунтовувались у наукових працях В. Андрушенка, Р. Гурина, О. Дубасенюк, О. Вишневського, І. Зязюна, М. Євтуха, А. Капської, С. Козак, З. Курлянд, Н. Лавриненко, М. Левківського, Н. Нічкало, Т. Осипової, О. Сухомлинської та ін., перспективи компетентнісного підходу в освіті знайшли відображення у наукових доробках Н. Авшенюк, І. Беха, Н. Бібік, Л. Гриневиц, Л. Ващенко, С. Гончаренка, О. Гури, І. Задорожної, О. Овчарук, І. Підласого, О. Пометун, Л. Хоружої та інших українських вчених. Розглядаючи компетентність як інтегровану характеристику якості особистості, дослідники схиляються до думки, що результат підготовки майбутнього фахівця має відображати його готовність здійснювати будь-яку діяльність у конкретних професійних ситуаціях. Особливо коли йдеться про майбутнього вчителя, педагога. Професійна підготовка на основі компетентнісного підходу становить систему організаційних, педагогічних заходів, що забезпечують формування особистості, її професійну спрямованість і готовність до педагогічної діяльності.

Мета статті. Розкрити сутність компетентнісного підходу у системі підготовки майбутнього педагога в кризових умовах; виокремити компетенції, що становлять основу професійної педагогічної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Для повноцінної життєдіяльності в умовах сьогодення людині доводиться виявляти неабиякі знання, вміння, навички, що визначають її пошукову й дослідницьку діяльність. Успішність цього процесу багато у чому залежить від ефективності педагогічної діяльності, здійснити яку може педагог-майстер, і більшою мірою – педагог-професіонал. Об'єктивна потреба у компетентних педагогічних кадрах, здатних діяти творчо, швидко орієнтуватись в інформаційному просторі, самостійно вдосконалюватись, і найголовніше – організувати освітній процес у конкретних умовах, завжди була й залишається актуальною в сучасних реаліях освіти України. Сьогодні суспільство потребує педагога, що готовий до сприйняття усіх нововведень, переосмислення змін у змісті предметної освіти і використання власних повноцінних знань у педагогічній

діяльності. За основу береться не формальна приналежність до педагогічної професії, а професійно-педагогічна компетентність, тобто відповідність педагога багатовимірним компетентнісним вимогам. Українські науковці досліджували актуальні питання формування компетентності як такої, професійно-педагогічних компетенцій тощо. У науковій психолого-педагогічній літературі поняттю “компетентність” надано значної уваги. До прикладу, О. Овчарук трактує це поняття як інтегровану характеристику якості особистості, “результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції, усього того, що можна мобілізувати для активної дії” [5, 14]. О. Пометун аналізує компетентність як “здатність застосовувати набуті знання, вміння, навички, способи діяльності, власний досвід у житті і навчанні. Компетентність є особистісним утворенням, яке проявляється у процесі активних дій людини” [8, 7]. Дослідниця розглядає й більш ширше трактування цього поняття: “це складана інтегрована характеристика особистості, під якою розуміють набір знань, вмінь, навичок, ставлень, що дають змогу ефективно діяти, або виконувати певні функції, забезпечуючи розв’язання проблем і досягнення певних стандартів у галузі професії або виді діяльності” [7, 18]. С. Бондар тлумачить компетентність як “здатність і готовність індивіда ефективно будувати суб’єктно значущу взаємодію із соціальним оточенням та діяльність на основі отриманих знань і сформованих умінь. Вона передбачає не конкретну обізнаність та інформованість людини, а успішне розв’язання складних проблем, які виникають у відношеннях з іншими людьми, в практичному житті при виконанні соціальних ролей громадянина країни, члена родини, покупця та виборця, при виборі майбутньої професії, при використанні нових сучасних інформаційних технологій та ін.” [1, 12]. За Н. Бібік, компетентність – це “оцінна категорія, що характеризує людину як суб’єкта професійної діяльності, її здатність успішно виконувати свої повноваження” [5, 47]. Отож, як бачимо, у поняття компетентності закладена ідеологія інтерпретації змісту освіти, що формується від результату здобутих знань, вмінь, навичок, застосованих у практичній діяльності, що вимагає професійної специфіки мислення, професійно важливих якостей особистості, готовність до самовдосконалення.

Компетентнісний зміст освіти або компетентнісний підхід спрямований на досягнення конкретного результату. “Компетентнісний підхід до навчання піднімає на новий методологічний рівень питання про готовність випускника застосовувати знання у своїй діяльності. Метою такого підходу є формування не тільки знань, вмінь і навичок, але й таких якостей особистості (компетентностей), які забезпечують здатність і готовність застосовувати

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

сформовані знання, вміння, навички на практиці” [2, 14].

У центрі освітнього процесу, як завжди, стоїть особистість, що здобуває знання. Зміни внутрішнього становлення майбутнього педагога до процесу навчання, усвідомлення своєї ролі у подальшій професійній діяльності зможуть змінити предметно-центричну парадигму на особистісно-зорієнтовану, за якої системотвірною є особистісний компонент, мета якого – створити умови для актуалізації механізмів “самості” особистості, розвитку творчого потенціалу, усвідомлення себе людиною соціуму, носієм культури, відповідальним за перетворення країни, яка відродиться, мов Фенікс. Такий підхід не може бути реалізований, не будучи гуманним. Сучасні вимоги до професійної компетентності педагога вимагають функціональної повноти дій. Усвідомлення того, що в основу педагогічної діяльності покладено ціннісне ставлення до людини, здатної до навчання, виховання, саморозвитку, вдосконалення протягом життя, мають стати для майбутнього педагога величиною, дороговказом у його професійному становленні.

Необхідність наукового усвідомлення і оновлення процесів професійної підготовки майбутнього педагога з позиції якості освіти визначається конкретними вимогами: інтегративною сутністю сучасних освітніх систем; науковим обґрунтуванням регіональних професійних ресурсів і на цій основі забезпеченням педагогічних кадрів відповідно до ринкових умов; потребою у забезпеченні процесів формування готовності студента до професійної діяльності; необхідністю якісної оцінки професійної компетентності випускника ЗВО; використання інноваційних педагогічних технологій у системі підготовки майбутнього фахівця.

Особистісна позиція майбутнього педагога передбачає передовсім зміни свого ставлення до педагогічної діяльності, яка безпосередньо пов’язана з володінням певних компетенцій – наукових знань, інтелектуальних вмінь, практичних навичок, способів діяльності, що становлять систему і визначають рівень професіоналізму особистості.

Професійним стандартом вчителя нового покоління, розробленим українськими науковцями Н. Авшенюк, І. Андрощук, С. Івашньою, Л. Гриневич, О. Ліннік, передбачено запровадження певних компетентностей, які “мають стати підґрунтям для розробки і акредитації освітніх програм у закладах вищої освіти, для розробки курсів підвищення кваліфікації, самооцінювання вчителя і планування власного професійного розвитку” [10]. Серед основних компетентностей у Стандарті виокремлено:

- психологічну;
- емоційно-етичну;
- педагогічного партнерства;

- мовно-комунікативну;
- предметно-методичну;
- інформаційно-цифрову;
- інклюзивну;
- здоров’язбережувальну;
- проєктувальну;
- прогностичну;
- організаційну;
- оцінювально-аналітичну;
- інноваційну;
- здатність до навчання протягом життя;
- рефлексивну.

Сукупність таких компетентностей, використуваних у якісній продуктивній діяльності, уможливить сформувати у майбутнього педагога належний рівень наукових знань; здатність усвідомлювати перспективні напрями розвитку сучасної педагогічної науки; успішно взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу; складати та передбачати плани особистісних проєктів; мати незаперечні знання з теорії та методики навчальних предметів; брати на себе відповідальність і приймати правильні рішення, керуючись власними вимогами і повагою до особистості; формувати культуру емоційного сприйняття, вміння й навички рефлексії; набувати досвід емпатійної міжособистісної взаємодії; виявляти милосердя, гуманне ставлення до тих, хто потребує підтримки, допомоги, уваги; досконало володіти рідною мовою, послуговуватись демократичними засадами під час спілкування; використовувати інноваційні технології у процесі практичної діяльності; володіти валеологічною компетентністю, що підкреслює наявність знань, вмінь у галузі збереження здоров’я та розуміння необхідності дотримання здорового способу життя.

На думку Н. Нагорної, компетентнісний підхід ставить на перше місце не поінформованість студента, а вміння розв’язувати проблеми, що виникають у пізнавальній, технологічній і психічній діяльності, у сферах етичних, соціальних, правових, професійних, особистих взаємовідносин. З огляду на це зазначений підхід передбачає такий вид змісту освіти, який не зводиться до знаннево-орієнтованого компонента, а передбачає цілісний досвід розв’язання життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, компетенцій [6, 267].

Виходячи з вищезначеного, можна виокремити систему вмінь, які повинен набути студент за час навчання у виші: гностичні, конструктивні, комунікативні, проєктувальні, дидактичні, організаторські, перцептивні, сугестивні та ін. Вимоги до професійної підготовки майбутнього педагога зросли не лише у зв’язку з підсиленням соціальної ролі вчителя, вихователя як спеціаліста-професіонала, але й тому, що він сьогодні несе разом з адміністра-

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

тивними, загальнополітичними інститутами свою долю відповідальності за підготовку зростаючого покоління, здатного на величні перетворення у суспільстві. Тому особливими стають такі професійні компетентності педагога, як вміння працювати в команді, бути консультантом або експертом, володіти організаторськими здібностями, здатність налагоджувати міжнародні зв'язки, бути готовим до співпраці з усіма учасниками освітнього процесу – колегами по роботі, представниками адміністрації закладу освіти, учнями, їхніми батьками, представниками громадськості.

Однак зауважимо, що сьогоденний випускник педагогічного вишу не завжди готовий до виконання складних професійних задач, пов'язаних з розширенням спектру педагогічної діяльності та диференціації професійно-педагогічних вимог. Це зумовлено тим, що у майбутніх педагогів за час професійної підготовки у ЗВО відсутня можливість сформувати цілісне уявлення щодо процесів і закономірностей розвитку педагогічної професії в умовах ринку праці, крім того, в умовах, викликаних воєнним станом, прослідковується неоднозначне ставлення до процесу засвоєння знань студентами, не виконання програмних вимог, передбачених обов'язковими та вибірковими дисциплінами, подекуди авторитарні взаємини на рівні “студент – викладач” тощо. Але саме сьогодні спостерігається тенденція розширення сфери педагогічної праці, з'являються нові спеціальності, відбувається диференціація функцій професійної педагогічної діяльності. Перетворення особистості студента на майбутнього педагога-майстра, який стане професіоналом у процесі практичної діяльності, доволі непросте завдання. Поліпшення процесу навчання, що триває у виші, вимагає не лише нових, більш ефективних способів організації освітнього та виховного процесів, але й виявлення у майбутніх педагогів світоглядних та життєвих позицій. Тому переорієнтація місту освіти на засвоєння майбутніми педагогами ключових компетентностей відповідає цінностям українського суспільства. Розвиток педагогічної професії у реаліях нашого суспільства ще раз доводить необхідність особистісно-гуманітарної парадигми, базованої на гуманістичних засадах. Особистісна позиція майбутнього педагога передбачає передовсім розуміння ним процесу педагогічної діяльності, прийняття її усіх складових як цінності, найважливішою з яких є особистість дитини будь-якого віку. Тому до професійних компетентностей майбутнього педагога ставлять високі вимоги щодо формування наукових знань, методичних і психологічних вмінь та навичок, особистісних якостей.

У ЗВО системно використовуються активні форми й методи навчання з метою реалізації компетентнісного підходу: інтерактивні лекції, метод

проектів, рольові ігри, дискусії, дебати, робота у групах, пошукові ситуації, рейтингове навчання та оцінювання тощо. З метою контролю за якістю навчальних досягнень студентів в умовах компетентнісно-орієнтованої освіти, у практиці роботи ЗВО використовують найбільш дієві форми організації навчання, що сприяють розвитку у майбутніх педагогів наукового мислення, потреби в інтелектуальному зростанні, саморозвитку, самовихованні: введення у практику публічного захисту студентських проєктів, курсових, кваліфікаційних, магістерських робіт; створення банку тестових завдань для виявлення знань та базових компетенцій випускників вишу; введення у практику комплексних іспитів, що передбачають розв'язування педагогічних задач, практичних ситуацій, знання методики з конкретного предмету; можливість навчання та підсумкової атестації у режимі он-лайн.

Нещодавно у Києві відбулася публічна дискусія під назвою “Де освіта у стійкості та відновленні України?”, за участю освітян, науковців, студентів, представників ГО “Прогресильні”. Під час цього зібрання обговорювались надважливі питання, що стосувались ролі й місця освіти в умовах війни, проблемних аспектів, з якими стикаються заклади освіти, ефективності сучасних освітніх реформ, їхнього впливу на якість освіти та інтеграцію в європейський освітній простір, подальшої відбудови України. Як було зазначено під час дискусії, “ключовим аспектом подальшого розвитку освіти стає належна повага до педагогічної професії, яка вимагає системної підтримки та визнання важливості освіти суспільством і владою” [3].

Ми розуміємо, наскільки складною сьогодні є морально-політична атмосфера у суспільстві. В умовах кризи, катаклізмів, які неодноразово випадали на долю України, саме вчитель – вихователь – педагог ставав головним охоронцем кращих духовних цінностей. Криза сьогоднішня пов'язана із війною, і це – справа рук людських. Вийти з цієї кризи можна лише через Людей. Освіта – ключовий фактор розвитку. Вона ж є одним із ключових факторів виходу з кризи.

Висновки. Переорієнтація змісту освіти на основі ключових компетентностей відповідає традиційним цінностям освітньої системи України. Ринку праці висуває до сучасного фахівця значний пласт вимог, що мають надпредметний характер, відрізняються інноваціями та універсальністю. Їхнє формування вимагає не стільки нового змісту, скільки педагогічних технологій, які полягають в озброєнні майбутніх педагогів чітко визначеною системою професійних компетентностей. Формування професійної компетентності базується на гносеологічних знаннях, аксіологічних цінностях, практичних вміннях й навичках. Компетентнісний підхід в умовах навчання дає змогу не лише нако-

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

пичувати знання з тих предметів, які становлять базові компоненти у ЗВО, але й стимулюють творче, креативне їх використання, що створює умови, за яких студент може бути мобільним в освітньому середовищі не тільки України, але й за її межами, стати затребуваним і конкурентоспроможним на ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар С.П. Компетентнісний підхід в освіті: загальноєвропейські підходи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2009. № 5 (13). С. 11–20.
2. Бондар С.П. Компетентнісна спрямованість змісту і структури навчального предмета в умовах фундаменталізації освіти. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання*. Вип. 20: зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2012. С. 10–23.
3. Дискусія навколо освіти. URL: <https://pon.org.ua/novyny/10922-publiczna-dyskusiia-de-osvita-u-stiikosti-ta-vidnovlenni-ukrainy.html>
4. Закон України “Про вищу освіту”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О.В. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. 111 с.
6. Нагорна Н.В. Формування у студентів понять компетентності і компетенції. *Виховання і культура*. 2007. № 1–2. С. 266–268.
7. Пометун О.І. Формування громадянської компетентності: погляд з сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2005. № 23. С. 18–20.
8. Пометун О.І., Гупан Н.М. Власов В.С. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в школі : методичний посібник. Київ: ТОВ “КОНВІ ПРІНТ”, 2018. 208 с.
9. Професійна освіта. Словник: навч. посібник. уклад. С.У. Гончаренко та ін.; За ред. Н.Г. Ничкало. Київ: Вища школа, 2000. 380 с.
10. Професійний стандарт вчителя нового покоління. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40007/1/Linnik_O_PSVPSH.pdf

REFERENCES

1. Bondar, S.P. (2009). Kompetentnisnyi pidkhd v osviti: zahalnoevropeyski pidkhody [Competence approach in education: pan-European approaches]. *Information technologies and teaching aids*. No. 5 (13) pp. 11–20. [in Ukrainian].
2. Bondar, S.P. (2012). Kompetentnisna spriamovanist zmistu i struktury navchalnogo predmeta v umovakh fundamentalizatsii osvity [Competence orientation of the content and structure of the educational subject in the conditions of fundamentalization of education]. *Scientific Journal of Dragomanov State University*. Vol. 20. pp. 10–23. [in Ukrainian].
3. Diskusiia navkolo osvity [Discussion on education]. Available at: <https://pon.org.ua/novyny/10922-publiczna-dyskusiia-de-osvita-u-stiikosti-ta-vidnovlenni-ukrainy.html> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” [The Law of Ukraine “On Higher Education”]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
5. Kompetentnisnyi pidkhd u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektivy: Biblioteka z osvithnoyi polityky (2004). [Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: Library of educational policy]. Kyiv, 111 p. [in Ukrainian].
6. Nahorna, N.V. (2007). Formuvannia u studentiv poniat kompetentnosti i kompetensii [Formation of students’ concepts of competence and competency]. *Education and culture*. No. 1–2. pp. 266–268. [in Ukrainian].
7. Pometun, O.I. (2005). Formuvannia hromadianskoi kompetentnosti: pohliad z suchasnoi pedahohichnoi nauky [Formation of civic competence: a view from modern pedagogical science]. *Bulletin of school exchange programs*. No. 23. pp. 18–20. [in Ukrainian].
8. Pometun, O.I., Hupan, N.M. & Vlasov, V.S. (2018). Kompetentnisno oriientovana metodyka navchannia istorii v shkoli: metodychnyi posibnyk [Competence-oriented methods of teaching history at school: methodical manual]. Kyiv, 208 p. [in Ukrainian].
9. Profesiina osvita. Slovnyk: navch. posibnyk (2000). [Professional education: Dictionary: education manual]. Kyiv, 380 p. [in Ukrainian].
10. Profesiinyi standart vchytelia novoho pokolinnia [The professional standard of a new generation teacher]. Available at: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40007/1/Linnik_O_PSVPSH.pdf [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.03.2024

“Той, хто знає – робить. Той, хто розуміє – навчає”.

*Арістотель
давньогрецький науковець, енциклопедист, філософ*

“Вища мистецтво, яким володіє вчитель, – це вміння пробудити радість від творчого вираження і отримання знань”.

*Альберт Ейнштейн
один з найвизначніших фізиків ХХ століття*

